

Försvarsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Yttrande över promemorian Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater (Ds 2024:2) FÖ2024/00152

Tingsrätten har, utifrån de frågeställningar som faller inom de områden som en allmän domstol kan uttala sig om (i detta fall främst straff- och processrätt), följande synpunkter.

Förslag till lag (2024:000) med särskilda bestämmelser för straffrättsliga förfaranden inom försvarssamarbete med Amerikas förenta stater

2 § - samtliga frihetsberövanden ska anmälas

Paragrafen omfattar till sin lydelse samtliga frihetsberövanden. Någon angiven begränsning eller definition av vad som enligt lagen ska anses innebära frihetsberövande finns inte. Detta torde innebära att bestämmelsen innefattar – utöver de självklara gripen, anhållen och häktad – även t.ex. hämtning till förhör (23:9 rättegångsbalken), kvarhållande för visitering och medtagning för kroppsbesiktning (28:13 a) samt, eventuellt, hämtning till domstol.

Flera av de ovan givna exemplen på frihetsberövanden tar sikte på mycket kortvariga frihetsberövanden och i dessa fall måste en underrättelse ske oerhört skyndsamt. Den kan dessutom vara svårt för den enskilda tjänstemannen att veta och avgöra om en frihetsberövad person ingår i personkretsen och hur underrättelsen ska ske.

För att undvika tillämpningsproblem är det lämpligt att det definieras vilka frihetsberövande paragrafen tar sikte på eller att det anges vilka som inte omfattas.

När det gäller hämtning till förhör har amerikanska försvarsmyndigheterna rätt att närvara vid förhöret (artikel 13.1 in fine). Även av det skälet måste ju underrättelse ske mycket skyndsamt eftersom tidsfristen för förhöret endast är tre – sex timmar (23 kap. 9 § rättegångsbalken).

4 § - avgörande av mål i den tilltalades utelämnande

När det gäller denna bestämmelse reser sig frågan hur tingsrätten ska få information om huruvida det är en person som tillhör en amerikansk styrka och huruvida denna person olovligt avvikit eller inte. Hur ska varje enskild domare få underlag för att fatta beslut som inte strider mot denna bestämmelse? Denna frågeställning gör sig särskilt starkt gällande eftersom domstolen redan vid prövningen av om 46 kap. 15 a § rättegångsbalken är tillämplig har begränsat med information om den tilltalade.

Även om det inte framgår av promemorian får det antas att det under förundersökningen kommer att utredas om personen ingår i den aktuella personkretsen?

DCA-avtalet

Artikel 13.3 – avräkning av alla frihetsberövanden som skett av svenska/amerikanska myndigheter

Denna artikel reser ett antal frågor när det gäller den faktiska tillämpningen.

1. Förväntas det att domstolen anger frihetsberövanden i avräkningsunderlag?
2. Hur säkerställs att domstolen får uppgifter om frihetsberövanden?
3. Räknas alla frihetsberövanden, inklusive hämtning, medtagning, osv?

Ska alla frihetsberövanden omfattas torde det krävas en ändring av 2 § lag (2018:1250) om tillgodoräkning av tid för frihetsberövande eftersom den lagen ställer ett krav på frihetsberövande över 24 timmar. I promemorian anges (s. 163) att befintliga regler inte behöver ändras. Detta ställningstagande rimmar illa med tidigare angivet ställningstagande. Dessutom kan det ifrågasättas om det inte krävs en ändring av 16 § förordning (1996:271) om mål och ärenden i allmän domstol.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Mats Sjösten, rådmannen Karatina Sergi och tingsfiskalen Ragnhild Omstedt.

Mats Sjösten